

Patrimoni proper

ÒSCAR GUAYABERO

Fa uns anys es va rehabilitar la Pedrera i va pagar una entitat financera. La ciutat va recuperar la possibilitat de veure aquesta peça del Modernisme tot i que, sobretot, la gaudeixen els turistes. Pel camí, però, vam perdre els apartaments que Barba Corsini va fer el 1955. La pèrdua d'aquests apartaments va aixecar poca polseguera en una ciutat que sembla tenir el Modernisme com a únic referent arquitectònic.

Potser això canviarà a partir d'ara. Barcelona, i més concretament la Fundació Mies van der Rohe, acull la seu de Docomomo (Internacional Committee for Documentation and Conservation of buildings, sites and neighbourhoods of the Modern Movement). Aquesta entitat porta ja vint anys fent l'estudi, documentació i conservació del llegat arquitectònic del Moviment Modern, context en el qual ha assolit un ampli reconeixement i prestigi per part del món acadèmic en general i de la cultura arquitectònica en particular.

Una de les seves principals activitats és generar un registre on es cataloguen les obres de l'arquitectura moderna i, alhora, s'intenta preservar-ne la integritat. Aquest arxiu es conserva al Nederlands Architectuurinstituut (NAi), a Rotterdam. El seu àmbit d'actuació s'ha estès des d'Europa fins a Àsia i Sud-amèrica. Docomomo ha creat una xarxa internacional d'investigadors, experts i simpatitzants que actualment estan estructurats en més de cinquanta *chapters* ubicats als cinc continents. Aquests *chapters* promouen iniciatives de recerca, documentació i conservació vinculades al llegat de l'arquitectura moderna. Tot plegat amb el suport de la Unesco. Que s'ubiqui a Barcelona no és casualitat: la Fundació Mies ha estat promotora i fundadora de Docomomo i potser el pavelló Mies pot ser una bona imatge de la tasca per donar valor al llegat del Moviment Modern.

Impedir l'enderroc

Una de les tasques és impedir l'enderroc o la degradació de peces arquitectòniques. En aquests moments en tenim un cas a Barcelona: els menjadors de la Seat, a la Zona Franca, obra de César Ortiz-Echagüe, Manuel Barbero i Rafael de la Joya. Aquesta peça va guanyar el premi Reynolds del 1957 amb un jurat format per Mies van der Rohe i W. M. Dudok. Avui està en desús i en perill de ser enderrocat. Durant uns anys Barcelona va voler oblidar que va ser camperola i feudal, només vo-

DOCOMOMO IBÉRICO

Vista exterior de l'edifici dels menjadors de la factoria Seat, a la Zona Franca de Barcelona

lia ser burgesa i industrial. Ara sembla que també vol oblidar que va ser industrial i proletària. Vol ser una ciutat de negocis i de congressos. El 22@ s'aixeca sobre el passat industrial del Poblenou, i deixant poca cosa més que les xemeneies i la plaça Europa, ha arrasat amb les instal·lacions fabrils que van acollir la immigració dels 60. Potser és el

A l'Estat espanyol, la modernitat va quedar truncada per la dictadura franquista

preu de ser atractiva turísticament, però fa por que pel camí oblidem del tot qui i què som.

L'Ajuntament faria bé d'escollir els que volen preservar un passat no per nostàlgia sinó per coherència, sobretot si aquest passat té la qualitat d'aquests menjadors. Per cert, ¿ningú ha pensat a revalorar el nostre patrimoni modern per al turisme? L'única manera que tenim per protegir-lo és fer-lo nostre, que ens sigui proper.

Parlo amb Ivan Blasi, secretari general de Docomomo. Tinc curiositat per saber què entenen els de Docomomo per *Moviment Modern*, perquè sempre trobo dubtosa la definició temporal: "Al segle XX, durant un breu i estimulador període, l'arquitectura, el planejament i el paisatge urbà es van transformar alhora que van sorgir la teoria de la relativitat, la industrialització, el cubisme i l'abstracció en art, la música de dotze tons, el mètode científic, la teoria econòmica i social i la filosofia racional. L'arquitectura moderna es va convertir en un element dominant en l'expressió d'idees innovadores. L'esperit que van generar aquestes formes arquitectòniques representen una part important del nostre patrimoni intel·lectual".

Sembla prou raonable però hi trobo a faltar un aspecte important,

crec que si alguna cosa defineix el Moviment Modern és la idea que amb l'arquitectura o amb el disseny o amb l'art es podia canviar el món, millorar la societat i la manca de cinisme. La pèrdua de la idea de canvi i l'adopció del cinisme com a *interface* entre l'autor i l'obra és el que per mi defineix la postmodernitat.

Amb el retorn de la democràcia

Per això, trobo complicat extrapolar els paràmetres del centre d'Europa. A l'Estat espanyol la modernitat va quedar truncada per la dictadura franquista. Amb el retorn de la democràcia alguns arquitectes que ja havien participat en el Grup R, com Oriol Bohigas, reprenen el projecte Modern utilitzant l'arquitectura com a eina de canvi. Però si anem a països com ara Xile, el Brasil i Mèxic, el Moviment Modern és plenament vigent. Els seus arquitectes estan canviant la societat, i si no els envaïm amb la nostra postmodernitat de *starlets* amb gratacles addictes als aires condicionats i icones que aquí ja no volem, potser, només potser, el paradigma modern d'una arquitectura al servei del poble es pot fer realitat, ni que sigui a petita escala. Particularment, és aquesta la modernitat que m'interessa preservar, tant de bo sigui també la que defensa Docomomo.*

Arquitectura